

ATD
FOURTH WORLD

BEFOGADÓ OKTATÁST MINDENKINEK

TAPASZTALATCSERE A LEGHÁTRÁNYOSABB HELYZETŰEKKEL VALÓ
EGYÜTTMŰKÖDÉS TERÜLETÉN

WORKSHOP 2019. SZEPTEMBER 4-8

PLOVDIV, BULGÁRIA

2018 szeptemberében tartottunk workshopunkat Plovdivban, Bulgáriában. A találkozó az ATD Fourth World mozgalom sokéves délkelet-európai munkája nyomán jött létre. Azért dolgozunk, hogy a szegénység ellen küzdő embereknek és csoportoknak biztosítsunk közösséget, egymás jobb megértését. A workshop nagyban épített a stolipinóvi mobil iskolában tapasztaltakra.

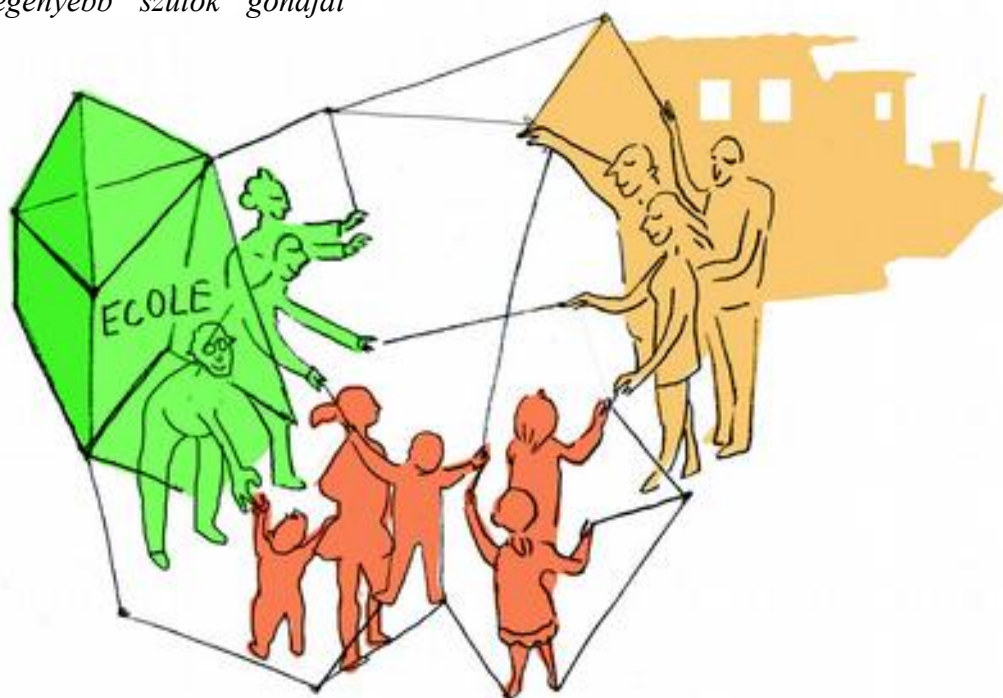
A workshop három napja alatt 30 résztvevő, szülők, segítők, mediátorok és különböző szegénységgel küzdő régiók képviselői az dolgoztak inkluzív oktatás kérdésein. A találkozót öt nyelven tartottuk.

A két első napon interaktív workshopokat tartottunk, ahol a résztvevők konkrét tapasztalatokat osztottak meg a munkájukról és életükről, illetve tanulhattak egymás jó gyakorlataiból. «Sokkoló volt, milyen kegyetlen körülmények között élnek az utcán élő gyerekek». «Bár eltérő helyzetek alakultak ki egyes országokban, a legszegényebb szülők gondjai sokszor ugyanazok.»

A nyílt ülésen aztán alkalom nyílt arra is, hogy a workshop résztvevői a Stolipinóvban élőkkel, az ottani tanárokkal és családokkal összevessék saját tapasztalataikat. Stolipinovo lakosai közül többeknek szokatlan élmény volt ez a kerületen kívülre tett kirándulás, és az első alkalom, hogy nyilvánosan hallatták a hangjukat.

Ezután a résztvevők együtt határozták meg, mely kihívásokkal szeretnének foglalkozni. Prioritásaik azon felismerés köré csoportosultak, hogy **lehetetlen mindenkire kiterjedő inkluzív oktatást megvalósítani, ha nem vonjuk be a szülőket rögtön az elejétől, és ha nem igyekszünk együttműködni az oktatási rendszer más szereplőivel is.**

Végezetül Elena Romániából így foglalta össze a benyomásait : «Az itt töltött idő alatt megtanultam jobban értékelni a változásért küzdők munkáját. Most kevésbé tűnik sötétnek a helyzet, és szélesebb látókörrel rendelkezem.»

Stolipinovo Mobil Iskola – Bulgária

A Stolipinovo Mobil Iskola kreatív foglalkozásokat és informális oktatást biztosít a Stolipinovóban, Bulgária legnagyobb soknemzetiségű, és leglenézettebb, negyedében lakó gyerekeknek. A kerület lakói kivétel nélkül küzdenek a kirekesztéssel és diszkriminációval. Mindez sokszorosan igaz a kerületnek azon részein, ahol az emberek barakkokban laknak, nagyon nehéz körülmények között.

A mobiliskola hetente tart foglalkozásokat két stolipinovái iskolában és egy rögtönzött helyszínen. Úgy döntöttünk, hogy a szabad ég alatt dolgozunk, mert így minden gyermek csatlakozhat, kortól függetlenül. A kezdeményezés három csoport összefogásából jött létre: Magdalina és Ana vezeti az építészeti workshopot gyerekeknek, Genika és Dimitar a Tér felfedezése workshopot, Véronique és Benoit pedig az ATD Fourth World-öt képviseli.

A hangsúly a manuális tevékenységen van, mert segítségével a gyerekek egyedül vagy csoportosan is kísérletezhetnek.

Játékos foglalkozásainkon háromdimenziós modelleket készítünk. Az eszközeink: papír, karton, fa, agyag, zsinór és ceruza. Ezzel párhuzamosan egy olvasószarok és nagymozgásos játékok is a gyerekek rendelkezésére állnak, úgyhogy egyik tevékenységtípustól a másikhoz mehetnek. Az építészeti workshopban végzett manuális munka során pedig más gyerekekkel is együtt dolgozhatnak, kommunikálhatnak, és új készségekre tehetnek szert.

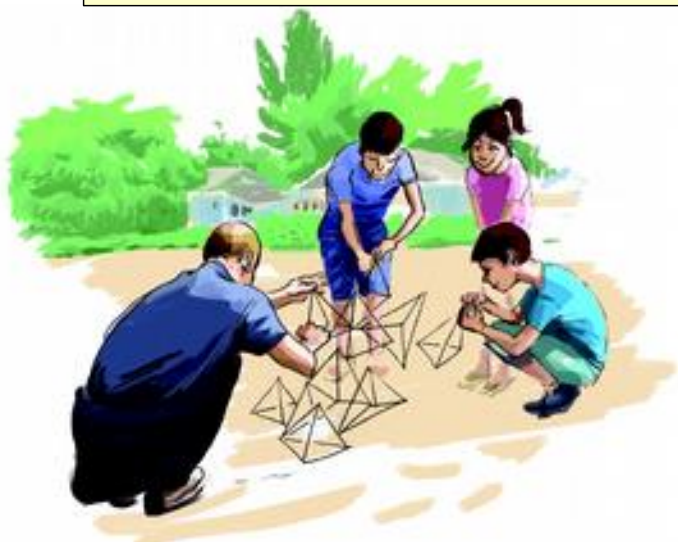
A gyerekek közül sokan nem járnak iskolába. Ugyanakkor, egy édesapa sokak véleményét mondta ki ezekkel a szavakkal: *“Szeretném, ha a gyerekeim iskolába járnának, és nem a sárban élnének, mint most.”* Egy anyuka hozzátette: *“Ki akarjuk mondani, hogy nagyon nehéz életünk van. Mindent megteszünk, hogy jó életet biztosítsunk a gyerekeinknek. De még az sem elég. Ki vagyunk merülve.”*

A mi workshopjaink gyakran az egyetlen kívülről érkező oktatás ezen gyerekek életében.

A legfontosabb, hogy a szülőkkel együtt dolgozunk, megszerezzük a támogatásukat és kapcsolatot teremtünk köztük és az iskola között.

Jó gyakorlatok

- Utcán dolgozva számos tevékenységfajtát ajánlunk: művészet, építészet, olvasás, sport stb.
- A tevékenységnek legyen gyors és látványos eredménye. A praktikus használati tárgyak készítése motiválja a gyerekeket a részvételre. Minden héten az ő érdeklődésükhöz alkalmazkodunk
- Kreatív megoldásokkal biztosítjuk, hogy a gyerekek részt vehessenek
- Komolyan vesszük a gyerekeket, «felnöttes» tevékenységeket javasolunk
- Bevonjuk a felnötteket, segítséget kérünk tőlük, ez felelősségvállalásra is szoktat
- Hosszú távú következetesség: minden héten ugyanazon a napon ugyanazok az emberek mennek. Ez bizalmat teremt és jó alapja az együttműködésnek.

Ifjúsági integrációs központ (CYI) Szerbia

Terepmunkájuk során a CYI munkatársai aktívan felkeresik a belgrádi informális településeken lakó gyerekeket, fiatalokat és családjaikat. Ezek a gyerekek gyakran nem járnak iskolába, helyette a város utcáin végzett alkalmi munkákból támogatják a családjukat. A CYI új kapcsolatot próbál teremteni az iskola és a családok között.

A gyerekek saját belátásuk szerint látogathatják a drop-in (nappali) menhelyet, ahol korrepetálást és kreatív foglalkozásokat (éneket, táncot, kézművességet) vehetnek igénybe. Gordana és Ana, az egyik terepmunka-csoport tagjai, a szülőkkel való párbeszéd fenntartásán dolgoznak, és erős együttműködést igyekeznek kialakítani, amely biztosítja, hogy a gyerekek iskolába járhatnak, és hogy szükség esetén személyi dokumentumokat is kapnak.

15 év feletti fiataloknak is ajánlanak oktatási programot, és megnyitottak egy kávézót, ahol a fiatalok szakmai képzést kapnak.

Iskola-Család-Szomszédság kezdeményezés - Franciaország

A kezdeményezés a Mosaic Szociális Központ és az ATD Fourth World közös munkája. Lille Fives kerületében hozza össze az oktatási rendszer összes szereplőjét, ideértve a szülőket is, annak érdekében, hogy biztosítsa a gyerekek iskolai sikereit.

Idén egyikük, miután befejezte a képzést, munkára jelentkezett a drop-in menhelyen. Segíteni szeretne olyan gyerekeknek, akik ugyanazt élik meg, mint ő korábban.

A workshop során teszteltük a CYI új egyenlőtlenség szemléltető játékát. Minden résztvevő kap egy papírt, amely egy gyermek élethelyzetének leírását tartalmazza. Felveszik a gyermek szerepét, majd sorba állnak. Ezután a gyakorlat vezetője állításokat olvas fel. (Pl. *«Mindkét szülőm tud írni és olvasni.»*) Amennyiben az állítás igaz a résztvevő szerepére, az illető tesz egy lépést előre. Ha nem, helyben marad. Nagyon gyorsan egyértelművé válik, hogy egyes gyerekek óriási hátránnyal indulnak az életben, és nem mindenkinek van ugyanolyan lehetősége tanulni. A gyakorlat beszélgetéssel zárul, a megélt tapasztalatokról és érzésekről.

Egy résztvevő elmondta, hogy elszigeteltnek, boldogtalannak érezte magát, mert a karaktere sok előnnyel bírt a többiekhez képest, és így az első helyen végzett, mindenki más mögötte volt.

Jó gyakorlatok

- A fejlődéshez létfontosságú, hogy ne maradjunk egyedül és ne veszítsük el kapcsolatunkat a közösségünkkel. Ezt úgy érhetjük el, ha együttműködünk másokkal, akik hasonló dolgokon mentek keresztül, vagy a terepmunkások segítségével;
- Folyamatos párbeszéd fenntartása a szülőkkel, látogatás az otthonukban;
- Időt kell szentelni az egyenlőtlen oktatást fenntartó tényezők megértésére.

Nagyrészt különböző tevékenységekbe ágyazott, nyolc éven át tartó folyamatos jelenlét és párbeszéd kellett ahhoz, hogy jobban megismerjük egymást és megtanuljunk együtt cselekedni. Marie régóta működik együtt a fives-i ATD-val, Véronique pedig a Mosaic Szociális Központot vezeti.

Fives-ben sokan élnek szegénységben, és rengeteg a félreértés a szülők és tanárok között. Sok tanár hiszi, hogy a szülőket nem érdekli a gyerekük

oktatása, mivel nem jelennek meg az érkező szülőin. Egyes szülők pedig panaszkodnak, hogy a gyerekeiket mindig a hátsó padokba ültetik.

A kerületben sokféle eszközt ajánlunk, ezek közül egyik a «Kis keddi megjegyzések» szokása. Ez lehetővé teszi, hogy a szülők hallassák a hangjukat és kifejezzék aggodalmaikat a tanárok felé.

- Hetente egyszer (esetünkben keddenként) egy team az iskola kapujában várja a szülőket, akik a gyerekekért jönnek. A véleményüket kéri egy kiemelt mondatról. Bárki válaszolhat. A válaszokat leírják és elhelyezik a tanárban.

- A szülők egy csoportja kiválaszt egy mondatot a válaszokból. A kiválasztott mondatot elhelyezik egy poszteren az iskola előtt. Az előzőhét összes válasza is látható itt. A következő kedden erre a kijelentésre reagálnak a szülők.

- A folyamat minden héten megismétlődik.

Egy példa :

Mondat a plakáton : «*A sulis még jobb, mikor a legerősebb segít a leggyengébbnek.*»

Reakciók : «*Van ilyen egyáltalán? Manapság mindenki csak magáról gondoskodik.*»

«*Jó is lenne az ilyenfajta szolidaritás.*»

Egy másik hasznos eszközünk annak a folyamatnak az eredménye, amelynek során a kerületi szülőket akartuk felkészíteni arra, hogy maguk tartsanak szülő-gyerekek workshopokat. Ez hosszas párbeszéd eredménye volt, amelyet a «A szüleim tehetségesek» témakör köré építettünk. A kérdéskör olyanokat is bevont a munkába, akik egyébként kimaradtak volna.

Jó gyakorlatok

- Igyekezzünk egyformán szoros kapcsolatot ápolni a szülőkkel és az iskolai munkaközösséggel;
- Ragadjunk meg minden lehetőséget a párbeszédre, tapasztalatcserére és cselekvésre;
- Minden egyes lépésnél kérjük ki a szülők véleményét és beleegyezését;
- Hangsúlyozzuk a kerületi lakosok készségeit.

Alternatív Oktatási Klub - Bukarest A Roma és Kisebbségi Módszertani Központ közreműködésével - Románia

A Roma és Kisebbségi Módszertani Központ szerint csakis az oktatáson keresztül lehet megtörni a marginalizálódás és szegénység ördögi körét.

Sport, színházi és street dance workshopokat tartunk, illetve segítséget ajánlunk a házi feladat megírásánál. Az iskola egyik termét fenntartják klubtevékenységekre.

Hetente tartunk anyaklubot is. A cél az, hogy megfogalmazzuk a közösség legfontosabb kérdéseit, és hogy a lehető legmegfelelőbb

válaszokat találjuk. Így a közösség tagjait is bevonjuk a változás folyamatába.

Andreea az egyik első gyermek volt, akinek segítettünk. Most önkéntesként dolgozik. Elena a közösségben nőtt fel, most oktatási asszisztensként dolgozik. Rodica kilenc évig dolgozott informális oktatási keretek között felnőttekkel és gyerekekkel is, most közösségi mediátor. Mindannyian a közösségen belül felmerülő problémákban próbálnak segíteni, például gyerekek beíratásánál és iskolába, óvodában járatásánál. Oana matematikatanár és pszichológus. Mindannyian az Aktív Oktatás Klubban dolgoznak.

Kreatív tevékenységet mutattak be. Nyakláncokat, karkötőket készítettek vékony acélhuzallal és gyöngyökkel.

Játékosan tanítja a gyerekeket számolni és a színek és geometriai formák ismeretére.

A termékek eladhatók, amely egy kevés jövedelmet is jelent.

Jó gyakorlatok

- Komoly közösségi munkával és közös szórakozással vonzzuk;
- A kézművesség nem kíván verbális kommunikációt. Nyelvi nehézségek esetén is jó kezdőpont;
- Az összetartozás érzése javítja a közösséget. A nőket arra sarkallja, hogy egymástól kérjenek segítséget;
- Verseny helyett a kooperációt támogatjuk;
- A szülőket arra biztatjuk, hogy kövessék a gyerekek fejlődését.

Tapori, Nemzetközi fórum a mélyszegénység elleni küzdelemért

Hogyan készül a Tapori és a Nemzetközi Fórum a Mélyszegénység Elleni Küzdelem Világnapjára? A téma: *“Közös cselekvés gyerekek, családjaik és a közösség helyzetbe hozása a szegénység elleni küzdelemben”.*

A Tapori egy gyerekek között fennálló, az egész világra kiterjedő barátságokból álló hálózat. A gyerekek itt egymástól tanulhatnak, gyakran olyanoktól, akiknek az élete nagyon különbözik az övékétől. A mozgalom az ATD Fourth World alapítvány része. Havonta kiküldött levelekben különböző tevékenységeket javasolunk a tagoknak és csoportoknak. A Nemzetközi Fórum a Mélyszegénység Legyőzéséért mélyszegénység ellen küzdő egyének és csoportok hálózata.

Akik csatlakoznak, megtartják társadalmi állásukat és önazonosságukat. A Frum az ATD része, és segít terjeszteni a kezdeményezéseit.

Anne-Sylvie és Marjorie a Tapori *«Közös cselekvés»* programját reprodukálták a résztvevőkkel, amit már a gyerekekkel is elvégeztek. A résztvevők először elolvasták Aurelien történetét, aki szeretne segíteni Nicholasnak, aki egy elektromos áram nélküli konyhóban lakik. Ezután kis csoportokban megvitatják a megoldási lehetőségeket. Milyen konkrét változásokat tudunk elérni? Végül megvitatjuk, hogyan vihetjük át az eddig elvégzetteket az október 17-i Szegénység elleni küzdelem világnapjára készített eseményekre.

Jó gyakorlatok

- Képekkel és ábrákkal dolgozunk, ez segíti a nehéz témákról, pl a gyerekjogokról való beszélgetést ;
- Más gyerekek történetének olvasása segít más élethelyzetek megismerésében, és abban, hogy mások helyzetébe helyezzük magunkat ;
- Eltérő élethelyzetben lévő gyerekek reagálnak egy Nicholaséhoz hasonló levélre. Együt gondolkodhatnak, közben barátságok szövődnek ;
- Mindig tudatában kell lennünk, kit akarunk elérni ezzel a tevékenységgel. A valódi kihívás az, hogy eljussunk a legelszigeteltebb, legmagányosabb gyerekekhez is.

Játékos tanulás : óvoda egy szófiai szegregátumban. Hesed, Bulgária.

Az Alapítvány az Egészségügyi és Szociális Fejlődésért (HESED) a szegénység ördögi körének megszakításáért és veszélyeztetett csoportok fejlesztéséért dolgozik, több szófiai kerületben.

Albena és Galina a HESED Fakulteta negyedben lévő közösségi központjában dolgoznak, egy 2-6 éves gyerekekből álló óvodai csoporttal. Kiegészítik egymást. Albena tanár, Galina oktatási asszisztens.

Nagyon fontos szerepe van: *«Ott élek a kerületben, a része vagyok. Ez azt is jelenti, hogy folyamatosan dolgozom. A szülők mindig megtalálnak, mindig tudunk beszélgetni, és jól megértem a problémáikat. Megbízunk egymásban.»*

Albena és Galina az óvodában végzett játékokat mutatnak meg a gyakorlatban. Ezek a mozgásos játékok a szabályrendszerek megértését, a bolgár nyelv használatát, és az érzelmek felismerését és megnevezését fejlesztik.

Ezek a tevékenységek önbizalmat is adnak a gyerekeknek, és megkönnyítik az iskolába való beilleszkedést. A játék segíti a változást és fejlődést, és a pozitív önkifejezést.

Jó gyakorlatok

- A mozgásos játékok segítenek a gyerekeknek az önkép kialakításában és önkifejezésben. Adaptálódnak a realitáshoz;
- A játék kihívás, alkalom új tapasztalatokat szerezni;
- Türelemmel kell dolgozni;
- A gyerekek alkossák a saját szabályaikat.

Parada - Bukarest, Románia

Ionut személyes történetén keresztül mutatja be a Paradát. A nappali gondozóban gyerekeket, fiatalokat és családokat várnak meleg étellel, fürdéssel és ruhamosási lehetőséggel. Azok, akik vissza szeretnének menni az iskolába, a tanulásban is kapnak támogatást.

A szociális cirkusz köré épülő tevékenységek a fiatalok támogatására vannak, és segítik őket az önálló fejlődésben. A Parada azokat a munkatársakat is jelenti, akik felkeresnek utcán vagy illetéktelenül elfoglalt lakóhelyeken laknak, és felajánlják nekik a Parada szolgáltatásait. Ez a Caravana kezdeményezés.

Ionut két videót is hozott, olyan fiatalokról, akik a Parada látókörében vannak. A felvételekhez magyarázatot is fűz. Az ezt követő beszélgetés két vonalon fut.

A bukaresti mélyszegénységben élők tarthatatlan helyzete az utcán: erőszak, drogok, a személyi igazolványhoz való hozzáférés nehézségei; ugyanakkor a nekik nyújtott segítség rengeteg lehetőséget is rejt. Ionut számára ezt a segítséget Alina testesítette meg, aki maga is megtapasztalta, milyen az utcán élni és aki most másoknak segít, többek között a Caravana keretein belül. Így került Ionut a Parada nappali gondozójába.

Nehéz élete van. Ionutnak 18 éves koráig nem volt születési anyakönyvi kivonata, így hát személyije sem, és ezért nem járhatott iskolába. Most, hogy megszabadult a drogoktól, 22 évesen fog elkezdni egy felnőtt iskolát.

Vajon újságírók más fiataloktól is rendszeresen lopják az anyagaikat? A második videóban látható újságíró nem tartotta meg a fiataloknak tett ígéreteit: mielőtt videóra vette őket, pénzt, ételt ígért, és azt, hogy a felvételt csak külföldön fogják sugározni. Ennek ellenére a felvétel megjelent a román televízióban. Ez nagyon kellemetlen helyzetbe hozta a benne szereplőket azon ismerőseikkel szemben, akik nem ismerték töviről-hegyire a helyzetüket.

Ionut más, szintén jogtalanul készített riportokról is beszél, amelyek razziához vezettek a város csatornáiban. Sok gyerek és fiatal került menhelyekre ezután. Ionut elmondja, hogy ott még rosszabbul érezték magukat, és hosszú távon semmiképpen nem segített.

Jó gyakorlatok

- Lehet, hogy a világ körülötted nagyon kegyetlen, de ha találkozol olyan emberekkel és szervezetekkel, amelyek nem ítélnek meg, talán – talán – legyőzheted a nehézségeidet, ha elég erős és bátor vagy;
- Egyszerű dolgok is jelenthetnek nagy esélyt, és nagy változást. Úgyhogy fontos, hogy nyitottak maradjunk új lehetőségekre;
- Hogyan segíthet a média az elfogadhatatlan helyzetek megismertetésében? Néha visszafelé sül el a dolog.

«Iskolai ambícióink» - ATD Fourth World, Belgium

A belga ATD Fourth World tudás- és gyakorlatfúziós módszerével létrehozott hároméves programja iskolában rosszul teljesítő gyerekek, a szüleik és tanáraik közreműködésével zajlott.

A módszert egy résztvevő, Benjamin mutatta be, Arnaud és Bert kíséretében.

A program során összevetjük a résztvevők elképzeléseit arról, hogy mit is jelent, ha egy gyerek sikeres. Aztán meghatározzuk a jövőbeni cselekvési területeket. A fúziós eljárásban minden résztvevő (fiatalok, szülők, tanárok) egyenrangú kutatónak számít. Együtt keresik a megoldást, nincs ítékezés. Mindenki megosztja a gondolatait mindenkivel.

A belga törvények szerint mindenkinek egyenlő joga van a sikerhez, a háttérüktől függetlenül. A valóság azonban más. A rendszer nem működik; szegény családokból származó diákok sokkal gyakrabban buknak meg, mint a jómódú családok gyerekei. Vannak olyanok, akik egész iskolai karrierjük alatt nem tanulnak meg írni és olvasni.

A workshopon kipróbáltuk a hároméves kutatás egyik gyakorlatát. Minden résztvevő választott egy

fotót, amely számára az iskolába járás elé tornyosuló akadályokat jelképezi. Aztán megosztották egymással a gondolataikat. Íme néhány az említett akadályok közül :

- Étel, ruházat, cipő hiánya ;
- Ha nem eszik az ember, nem tud gondolkodni ;
- A gyerekek már nagyon kicsi kortól munkára kényszerülnek ;
- Analfabétizmus egy írni és olvasni tudó világban ;
- Szegénység.

Jó gyakorlatok

- A tudás- és gyakorlatfúzió segíti a tanárok, gyerekek és szülők együttműködését. Alapfeltétele, hogy minden résztvevő saját döntéséből elköteleződjön a módszer iránt, és időre van szükség, hogy megteremtjük a mindenki részvételéhez szükséges feltételeket. A folyamat során megváltozik a résztvevők egymásról alkotott véleménye;
- Folyamatosan nyitottnak kell maradnunk, figyelni és tanulni, és nem tekinthetjük a saját tudásunkat és gyakorlatunkat az egyetlen érvényesnek;
- Készüljünk olyan szemléltető eszközökkel, amely az oktatási rendszertől legmesszebb lévőknek is megkönnyíti a részvételt, például fotókon, rajzoláson, játékokon, fórumszínházon vagy más alternatív részvételi módon keresztül.

Igazgyöngy Alapítvány - Told, Magyarország

Told egy 300 fős zsákfalu, ahol a madár sem jár. A lakóknak a szomszéd faluba, hat kilométerre kell menniük, hogy boltot találjanak. Marika a faluban lakik a férjével és négy gyerekével. Dorottya a Tanoda program munkatársa.

Az Igazgyöngy Alapítvány művészeti és iskolán kívüli foglalkozásokat tart. A cél a közösségépítés és a munkahelyteremtés, valamint az iskolákkal és más intézményekkel való együttműködés.

Az alapítvány igyekszik megoldást találni az ott élők problémájára. Például igyeksenek az őket érő diszkrimináció ellen hatni azzal, hogy javítják a faluképet és virágokat ültetnek. A csirketartásban is segítenek.

Fiatal anyák klubját tartanak fenn a három év alatti gyerekek szüleinek. A konyhában lekvárt és savanyúságot készítenek és azt eladják.

Az alapítvány fűtőanyagot is gyárt a hideg tél elleni védekezéshez. A gyerekek rajzait táskákra, ékszerekre és virágládjára aplikálják.

A tanoda iskolásoknak nyújt támogatást (korrepetálás, társasjáték, nyári tábor, havi vitaest...)

A workshopon Marika és Dorottya ismertette az álhírekkel kapcsolatban végzett munkájukat a falubeli gyerekek körében. A projektet először gyerekeknek, később felnőtteknek fejlesztették ki.

Megvizsgálták egyes hírek igazságtartalmát, megtanultak tovább kutatni egy-egy témában. Vizsgáltak olyan fotókat, amelyeket manipulálhattak. Javaslatokat is hoztak arra nézve, hogy hogyan fejleszthetjük a kritikai gondolkodást.

Jó gyakorlatok

- Nem lehetetlen az álhíreket demisztifikálni, de kritikus gondolkodásra nevelést és más forrásokkal való összehasonlítást igényel: olvassuk el az egész cikket, ellenőrizzük a fotó dátumát, a címet, hogy ki osztotta meg, és használjuk az eddigi tapasztalatokat a keresések során;
- Ha álhírekkel találkozunk, cselekedjünk. A gyerekeket ez arra bátorítja, hogy megváltoztassák a viselkedésüket és többet, jobban gondolkodjanak cselekvés előtt;
- Az előre gondolkodás fejlesztése a felnőtteknél is hasznosnak bizonyul: újabb cselekvéshez vezet, munkahelyeket teremt, és faluszépítéshez vezet.

A művészet és tanulás fesztiválja - ATD Fourth World - Rennes, Franciaország

A művészet és tanulás fesztiválsorozat kulturális és kreatív workshopok mellett találkozási lehetőséget nyújt. Többnapos rendezvény, amelyet szegénységgel küzdő környékeken az utcán tartanak. Minden workshopot az aktuális résztvevők igényeinek megfelelően állítanak fel. Lehet cirkusz, főzés, közös alkotás, tánc, festés...

A felkészülés hónapokig tart minden kerületben, minden résztvevővel.

Johann és Yvette az ATD Fourth World Bretagne-i szervezetének tagjai. A kezdeményezést Rennes városának két rossz hírű negyedében viszik. Ezen a tevékenységen keresztül nagyon elszigetelt embereket is elérnek.

Yvette az egyik negyed lakója, amely nagy lakótelepekből áll, és ahol a gyerekek nem játszhatnak a szabad levegőn a drogkereskedők miatt.

Yvette szerint : *«Az emberek itt rájönnek, hogy ők is elfoglalhatják a nyilvános tereket, feldíszíthetik a toronyház földszintjét, és ez megváltoztatja a környék hangulatát. A fesztivál idejére a drogkereskedők elmennek a környékről. A workshopoknak nem kell drágának lenni. Az utcán tartjuk, és nagyon egyszerű tevékenységek is megfelelőek.»*

Yvette virághajtogatást mutat nekünk, amelyet az egyik fesztiválon már csinált. Nem is olyan egyszerű! Viszont alkalmat ad rá, hogy megbeszéljünk dolgokat.

Jó gyakorlat

- A környék lakóinak készségeit felhasználva megteremtjük az ünnep és találkozás idejét. Ez megváltoztatja a környék hangulatát, még akkor is, ha nem hoz létre azonnali strukturális vagy pénzügyi változásokat;
- A fesztivál előtt szánunk rá időt, hogy megismerjük a környékbeli készségeit. Az utcai könyvtár, amely egész évben jelen van a kerületekben, és könyvekkel kapcsolatos foglalkozásokat is kínál, remek lehetőség erre;
- Felkeressük a lakókat otthonaikban és szólunk nekik a fesztiválról, illetve kikérjük véleményüket;
- A gyerekekkel elbeszélgetük arról, hogy *«a szüleim tehetségesek»*.

Reménység központ és a Duvar Kolektív – Bulgária

Irina a szófiai Reménység Központban dolgozik 7-14 éves gyerekekkel. A központ iskolán kívüli programokat, sportot, művészetterápiát és erőszakmentes kommunikációs képzést kínál. A központ munkatársai a Suggestopedia módszer

használatával önbizalmat próbálnak adni a gyerekeknek, hogy azok jobban teljesíthessenek az iskolában. Néhány 15-17 éves fiatal is részt vesz a programokban.

Hannah szociálisan érzékeny művész, a Duvar Kolektív tagja. A stolipinovári mobil iskola önkéntese, és önálló projekteket is visz a közösség motivált tagjaival.

A résztvevők

Sokfelől érkeztek: Belgium (ATD Fourth World Belgium); Bulgária (Felfedezett terek, Építészeti workshop gyerekeknek, Hesed, Reménység Központ, Duvar Kolektív, ATD Fourth World); Franciaország (ATD Fourth World Lille, Mosaique szociális központ Lille, ATD Fourth World Rennes); Magyarország (Igazyöngy Alapítvány); Románia (Parada, Roma és Kisebbségi Módszertani Központ); Szerbia (Fiatalok integrációs központja) illetve nemzetközi szervezetek Fórum a mélyszegénység elleni küzdelemért, Tapori, ATD Fourth World Europe).

Nyílt ülés

A nyílt ülésen a résztvevők stolipinovói vendégekkel találkozhattak: stolipinovói lakosok, tanárok és mások jöttek el.

Az ülés célja az volt, hogy a stolipinovóiak is részt vehessenek a workshopon és találkozhassanak a résztvevőkkel. Egyesek közreműködtek az előkészületekben is, interjút adtak vagy más módon járultak hozzá az eseményhez. A szervezők úgy érezték, hogy fontos lenne más érdeklődőket is bevonni a párbeszédbe.

A workshopon kapcsolódni akartunk a 2018-as budapesti esemény témáihoz is. Ott többen javasolták, hogy foglalkozzunk az oktatással, és az ott elkezdett munkát akartuk elmélyíteni és gyakorlati alapokra helyezni.

- A legfontosabb ajánlás az volt, hogy őrizzük meg a szülők kapcsolatát az oktatási rendszerrel, ismerjük meg a közösség erős oldalát és forrásait és kreatívan vonjuk be azokat a munkába, hogy fenntartsuk a motivációt. Ez lehet az alapja a szülők és tanárok közeledésének.

- A gyerekeknek ajánljunk alternatív tevékenységi formákat, ami fenntartja a motivációjukat és önbizalmat ad.

- Hangoljuk össze a szereplők tevékenységét.

A nyílt ülés első részében bemutattuk a stolipinovói mobil iskola tevékenységét, a 2018-as budapesti workshop ajánlásainak gyakorlatban való alkalmazását.

Az ülés második részében két stolipinovói iskolában több hónapon át tartó, szülőket és tanárokat is bevonó munkát mutattuk be.

Az elmúlt három hónapban a munkatársaink rendszeresen találkoztak az érintettekkel, és meghallgatták a nézeteiket az oktatás témájában. Ezek a vélemények öt nyelven voltak olvashatók a teremben. Először is két rövid videót is bemutattunk. Íme a rövid kivonatok.

Margarita, egy környéken lakó anya : *«Izgrevben nincs oktatás. Az oktatás jó, jó tanulni valamit, jó ha valaki rávesz, hogy tanulj. Itt is tanulnak a gyerekek, de nem ismerik az ábécét.»*

Egy tanárnő, Tsonka, a munkájáról : *«Öt-hat éves gyerekekkel dolgozom. Kisebbségi, roma vagy török családból származnak, soha nem jártak óvodába, mielőtt velem találkoztak. Az iskolai környezet sokként hat rájuk. Nagyon fontos nekem, hogy velük dolgozhatok. És még nem adtam fel a másik dolgot, ami szükséges ahhoz, hogy jól teljesítsenek – a szülőkkel való párbeszédet.»*

Időt adunk rá, hogy mindenki elolvassa a kitett idézeteket, és megvitassa azokat a szomszédaival, valamint később a többi résztvevővel.

Véronique, egy franciaországi szociális centrum vezetője : *«Az esélyegyenlőség mindenhol létező probléma, Lille-ben is. Bár az életkörülmények mások, mi is ismerünk szülőket, akik ugyanilyen problémákkal küzdenek, és a gyerekeik nem kapják meg a társaiknak kijáró lehetőségeket.»*

Albena, a szófiai Hesed alapítványnál dolgozó óvónő : *«Akkor is sok mindent elérhetünk, ha a politikusok nem működnek együtt velünk.»*

Észrevételek:

Mamik, stolipinovói lakos : *«Ilyen kevés pénzből nagyon nehéz iskolába küldeni a gyerekeket. A lányomnak semmi segítsége nincs. A családoknak adott segély nagyon alacsony.»*

Teodorka, egy helyi óvoda igazgatója : *«Minden helybeli gyereket szívesen látok az óvodámban. Művészeti foglalkozásokat is szervezünk.»*

Rodica, a Bukarest Ferentari negyedében működő Roma és kisebbségi módszertani központ mediátora, ismerteti az Alternatív oktatási központ tevékenységét, ahogy leírtuk a workshopoknál.

Magdalena, építész és a stolipinovói mobil iskola oszlopos tagja : *«A szülők bevonásának egyik legjobb módja, hogy a gyerekekkel közös tevékenységet ajánlunk fel nekik, mint a faszámoly készítés. Ez mindenkit motivál.»* A szóban forgó ülőkéket Berul, a helyi asztalos közreműködésével készítették : *«Némelyek azt mondják, a miénk a legproblémásabb kerület, de ez nem igaz. Én Stolipinovóban nőttem fel, itt vagyok asztalos. Megpróbálom tanítani a gyerekeket is. Országszerte vannak hasonló negyedek, mert a politikusaink így akarják.»*

Marika, az Igazgyöngy Alapítvány munkatársa: *«Megértem a helyzetet. Bár én egy faluban élek, mi is hasonló körülmények között élünk. Otthon a nők a közösségi tevékenységek kulcsa.»*

Benjamin gondolatai zárják a beszélgetést : *«A saját belgiumi tapasztalataim alapján, ahol hozzám hasonló fiatalokkal dolgozom, akik nehezen boldogulnak az iskolában, átérzem a nehézségeiteket. Nem gondoltam volna, mielőtt idejöttem. Sok erőt kívánok a folytatáshoz.»*

Közös pont a sok különböző országból, különböző negyedekből származó tapasztalatban, hogy mennyire fontos, hogy gyerekek iskolába járjanak és ott valóban tanuljanak is.

Sok különböző elképzelés van arról, hogy ez a cél hogyan érhető el. Ezek mindegyike hozzájárul, hogy mindenki méltóságban élhessen. A nyílt ülés lehetőséget adott rá, hogy az előttünk álló kihívásokról beszéljünk.

Oktató-nevelő közösség létrehozása

A workshopokban történt tapasztalat- és know-how cserén az egyik következtetés az volt, hogy rá kell szánni az időt, hogy kiválasszuk a számunkra legfontosabb problémát vagy kihívást, amelyen a jövőben dolgozni akarunk. Ezután közös munkában választottuk ki a közös problémákat és legfontosabb kihívásokat a további munkához. A közös munka végén nyolc kérdést fogalmaztunk meg. Minden résztvevő kettőn dolgozott részletesen. A megoldáskeresés során már ismert tapasztalatokat, módszereket osztottak meg egymással, de újakat is kidolgoztak. Végül az egész csoporttal megosztották a tapasztalataikat.

Egy rövid összefoglaló a felmerült kérdésekről:

A mindenkit befogadó inkluzív oktatás kialakításának egyik legnagyobb kihívása egy olyan oktatási közösség megteremtése, amelyben együtt vesznek részt gyerekek, szülők és tanárok. El kell érünk azokat is, akik nem láthatók a rendszerben, de a leginkább van szükségük mindannyiunk támogatására. Ha ez nem történik meg, gyerekek, és egész családok is lemaradnak. Olyan családoknál, ahol a gyerekeknek és a szülőknek egyaránt nehézségeik voltak az iskolában, a szülőket és tanárokat is motiválni kell, hogy ne adják fel.

Felhívtuk a figyelmet az informális oktatási-nevelési tevékenységek fontosságára. Ilyenkor nem csak a gyerekekkel, hanem a felnőttekkel is játszunk. Őket is be kell venni a folyamatba. A résztvevők ennek sok formáját végigvették.

Egy másik nagyon fontos lépés, hogy összekössük az utcán és a kerületben végzett munkát az iskolában végzettel, és fordítva. Résztvevőink különféle módokon igyekeznek megtenni a fontos

lépést a gyerekekkel való játéktól a családok életére való kihatásig, például képzésekkel, oktatással. Az első lépés a szülőkről mint ismeretek hordozóiról alkotott kép javítása, ez felkelti a gyerekek érdeklődését is. Fontos az is, hogy értékeljük a szülők minden erőfeszítését a szegénység ellen és a tisztességes munka keresésében.

Nem utópiákat kergetünk, és nem keresünk varázsszereket. A következtetéseink a workshop során szerzett tapasztalatok elemzéséből származnak, és lehetővé teszik, hogy mélyebben elköteleződjünk a küldetésük iránt.

Lássuk a részleteket.

A résztvevők célja, hogy minden gyermeket eljuttassanak az iskolába és lehetővé tegyék számukra, hogy hosszú távon eredményesen tanulhassanak. Így szerezhetik meg a készségeket egy tisztességes munkahely megszerzéséhez.

Ezek a szülők és minden, a formális és informális oktatásban dolgozó szakember elvárása. De hogyan biztosítjuk a hozzáférést minden család számára? Minden résztvevő a saját szervezete keretein belül igyekszik felvenni a kapcsolatot azokkal, akik nem tudnak hozzájárulni a társadalomhoz, mert szegénységgel, diszkriminációval és kiközösítéssel küzdenek.

De hogyan érhetjük el a «láthatatlan» embereket, akik senkivel nincsenek kapcsolatban?

Először is fel kell keresnünk a lakóhelyüket, akár úgy, hogy sorra járjuk a házakat, lakásokat - vagy kunyhókat, szabálytalan lakhatási formák esetén. Számítanunk kell rá, hogy először gyanakodva fogadnak majd.

Kapcsolatokat kell teremtenünk, bizalmat és önbizalmat kell építenünk. A következő javaslatok születtek :

- A kapcsolati rendszerükhöz tartozó dinamikusabb lakókkal vegyük fel a kapcsolatot, akik várhatóan közvetíteni tudják az információt, ha kell, akár több nyelven is.
- Keressük a találkozást az általuk látogatott nyilvános helyeken, a környékbeli tisztálkodási pontokon, a napköziben, szociális központban, vagy a közös étkezések helyszínén.
- Találkozunk velük ott, ahová a gyerekeik járnak. Például: egy gyermek, akinek szoros kapcsolata lett a hölgygel, aki felolvassza az iskolai ebédlőben, be fogja őt mutatni a szüleinek. A napközit látogató gyermek elhozhatja a szüleit is.
- A közelükben lévő utcákba vigyük el a tevékenységünket, mint például a stolipinovi mobil iskola vagy a mozgókönyvtár.

Ha néhány szülőt sikerült bevonni, ők elviszik a hírt a többieknek. Ajánlhatnak helyet, vagy személyt, vagy csoportot.

Ezután megteremthetjük a részvételükhöz szükséges feltételeket. Biztonságban kell érezzék magukat, kényelmesen, és tudniuk kell, hogy nem ítélik meg őket. Egy semleges helyszín mindenképpen segít.

A munka elején bemutatott poszter mostanra továbbfejlődik : az eddig üresnek tűnő ház ajtaja kinyílik és egy ember jelenik meg benne..

Az oktatás ügyét különösen nehézé teszi, ha a gyerekek és szülei már rossz tapasztalatokkal rendelkeznek az iskolával kapcsolatban. A résztvevők összállítottak egy (közelről sem teljes) listát a lehetséges okokról. A legfontosabb, hogy figyeljünk és megértsük a helyzet szereplőinek, a gyerekeknek, a tanároknak és a szülőknek a nehézségeit is. Ez időt és türelmet kíván.

A gyerekek:

- nem rendelkeznek jövőképpel;
- otthoni problémák terhelik őket;
- nem látnak mintát maguk előtt;
- szégyellik magukat;
- nincs önbizalmuk, félnek, hogy kilógnak a többi gyerek közül.

A szülők :

- nyelvi nehézségeik vannak, vagy írástudatlanok ;
- rossz emlékeik vannak a saját iskolás napjaikból
- maguk is lemaradtak
- nincs valódi kommunikáció a tanárokkal úgy érzik, nem értik meg őket.

Többek között ezért félnek a tanárokkal való kommunikációtól, és eleve értelmetlennek tartják azt.

Sok tanár azonban maga is nehézségekkel küzd, nem tudja, hogyan valósítsa meg a céljait :

- nem tudják kezelni az osztályban előtörő dühöt és az agresszív gyerekeket
- nincsenek eszközeik a fegyelmi problémák kezelésére
- semmi vagy csak nagyon ködös elképzelések vannak arról, milyen környezetből jönnek a gyerekek. Némelyek tartanak a szülőktől.

Több olyan eszközt kipróbáltunk, amely motiválhatja a szülőket és tanárokat arra, hogy ne adják fel.

A legfontosabb, hogy meghallgassuk a szülők véleményét.

Végtelenül fontos, hogy emeljük a szülők mint ismeretforrások megbecsültségét. Társadalmi szintű változás, és az iskolában bekövetkezett változás fel fogja kelteni a gyerekek érdeklődését is.

Fel kell ismernünk, milyen készségeik vannak a szülőknek, miben tehetségesek. Beszéljünk velük, a gyerekekkel, a szomszédokkal. Így fokozatosan segíthetünk nekik, hogy ők maguk tartsanak foglalkozásokat a gyerekeknek, ahogy a franciaországi Mosaic szociális központban és az ATD Fourth World közös Talentumok fesztiválján történik. A páros munka nagy segítség lehet.

Nagyon fontos, hogy felhívjuk a figyelmet a meglévő készségekre. Mindenki tehetséges valamiben, és lehetséges úgy szervezni a munkát, hogy ezt meg is mutathassák a többieknek. Ez új kapcsolatokat teremt a közösségen belül, és a változás motorja lehet.

A "Keddi kis megjegyzések" kezdeményezés sok résztvevőnek felkeltette a figyelmét. A résztvevők

fontos témákban gyűjtöttek rövid kijelentéseket, amelyet megosztottak a tanárokkal. Ez az ötlet sokakat meglepett. Nagy segítség lehet a szülők iskola és oktatás iránt támasztott elvárásainak megértésében.

Tanár-szülő találkozók szervezése az iskolában

- Bizalom építése, szóvivők alkalmazásával. Néha mediációra is szükség van a tanár-szülő párbeszéd megteremtéséhez. Különböző szervezetek vagy mediációban képzett szülők segítségét is igénybe vehetjük.

- A közösségbe tartozó felnőttek kisegíthetnek az osztályban, akár szülők is jelentkezhetnek önkéntesnek. Vannak már kezdeményezések.

Iskolán kívüli tanár-szülő találkozók szervezése

- Az anyaklub jó területe ennek. Apák is részt vehetnek. A beszélgetések általában iskolai és családi kérdésekről szólnak. A bukaresti Roma és Kisebbségi Módszertani Központ anyaklubjában kölcsönös képzésekre van lehetőség, és közösen döntenek a végrehajtandó projektekről. A becsalagató foglalkozások között volt főzőtanfolyam nemzetközi konyhával, tánc és vizuális művészetek.

A kerületi utcákon végzett tevékenységeknek kapcsolatban kell lennie az iskolai munkával.

Az utcai foglalkozások segítenek a gyerekeknek megérteni, mi is az a tanulás. Olyan módon kell felépíteni őket, hogy a gyerekeknek sikerélményt nyújtsanak és fejlesszék a pozitív önképet. Így a szülők is büszkéek lehetnek rájuk, és ők is bevonódhatnak. A stolipinovói mobil iskolában fontos alkalom volt, amikor a szülőkkel és a gyerekekkel együtt kiszékeket gyártottunk, a környékbeli mesteremberek segítségével. A gyakorlatban is hasznos tárgy készítése nagyon fontosnak bizonyult: az új készségeket mindennapi életükben is használhatták.

A foglalkozásokon mindig biztosítunk rá lehetőséget, hogy a szülők is bekapcsolódjanak. Szóban, de akár egy kifüggesztett plakáton is meghívhatjuk őket. A foglalkozások előtt, alatt és után is szívesen látjuk az egész családot; ilyen hozzáállással számíthatunk rá, hogy a gyerekek motiválni fogják a szülőket. A felnőttek is szívesen tanulnak, feltéve, hogy a megajánlott tevékenység nem gyerekes. Fontos az is, hogy bizalommal és örömmel teli, közösen "bulizós" légkört teremtsünk. Ilyenkor a szülők gyakran maguk is

vállalnak felelősséget. Ha minden egyes fázisnál komolyan, őszintén a segítségüket kérjük, bizalmi viszonyt teremtünk.

A szabadon szárnyaló fantázia fontos tényező szülőknél, gyerekeknél, foglalkozásvezetőknél egyaránt. Az egyetlen korlát az, hogy pozitívan álljanak a tevékenységhez és tiszteletteljesen bánjanak egymással. Minden játék jó játék, ha a gyerekek együtt vannak, felszabadultak és tanulnak egymástól. Sok jó tippet szerezhethetünk az internetről is.

Egy másik kulcstényező a rendszeres jelenlét. Rendszeresen látogatjuk a környékbeli családokat, ezzel bizalmat, önbizalmat építünk, elkezdnek számítani ránk. Szánjunk időt arra, hogy meghallgassuk a gyerekeket és felnőtteket is, és megtudjuk mit tudnak és mit szeretnek maguktól csinálni. A gyerekeknek szóló projekteket a szülőkkel együtt építjük fel.

A közös munka közösségi szintű változásokat is hozhat. Az emberek lassan, de biztosan önbizalmat szereznek, önállónak, értékesnek érzik magukat. Az iskolából kimaradt gyerekek lassan, lépésről lépésre visszatérhetnek az iskolapadba.

Nagyon fontos lenne, hogy minél több, a közösségből származó iskolai mediátorral dolgozhassunk. Elkötelezett mediátorok nagyon fontos tagjai lehetnek a terepmunkának, amelyben megpróbálunk gyerekeket és felnőtteket visszaterelni az iskolába. Ugyanakkor óvatosságnak kell lennünk: amennyiben a szakembertől elvárják, hogy jelentse, ha iskolából kimaradó gyereket talál, az könnyen felrúghatja a bizalmi kapcsolatot.

A tanároknak több időre van szükségük, hogy megismerjék a közösséget, és hogy találkozhassanak a gyerekekkel és a szülőkkel. Erre jó alkalom lehet, ha hozzák vagy viszik a gyerekeket az iskolából, így informális keretek között beszélgethetnek a szülőkkel. Egy másik megoldás, ha egy régebben dolgozó tanár asszisztenseként kezdenek dolgozni az iskolában.

A következő lépés, ha a tanárok is bekapcsolódnak az utcai foglalkozásokba. Így a kimaradó gyerekek "valódi", barátságos emberként ismerhetik meg őket, ami segíthet az iskola felé fordítani őket. Nagy nyereség, ha a tanárok megjelennek a közösségben.

Mivel az iskolák állandó fegyelmezési problémákkal küzdenek, az "utcai iskola" vagy "utcai kezdeményezés" segíthet kereteket teremteni és így az állami iskolai adaptációban is. A fülöp-szigeteki ATD Fourth World "Ang galing!" (Fantasztikus vagy!) kezdeményezése sok jó ötlettel szolgált. Naplót vezetnek, amiben minden gyermek fejlődését feljegyzik: "Ma ezt érted el: ... Ang Galing!" Ez a módszer egyszerre ünnepli a gyerekek fejlődését és segíti a munkatársak és önkéntesek munkáját. Minden sikertörténetet meg kell osztani a gyerekekkel.

Jó munkahely

A résztvevők realista módon közelítettek a problémákhoz. Ahogy az többször elhangzott a nyílt ülésen és a workshopokon, gyakran anyagi oka van, ha valaki nem tud iskolába menni vagy konzisztensen jól tanulni. Ez esti iskolába járó felnőttekre éppúgy vonatkozik, mint gyerekekre. Részmunkaidős állásokra van szükség.

Marika Magyarországról: "A szülőknek fontos a munkahelyteremtés. Pénzt hoz, és lehetőséget ad rá, hogy a gyerekek iskolába menjenek."

A tisztességes munka hiánya kimeríti a szülőket is, és megakadályozza, hogy más területen aktívak legyenek. A munkahelyteremtés ezért is elsődleges cél kell legyen.

A fő célunk, hogy megtaláljuk a szülők számára érdekes munkaköröket, kikutassuk, miben tehetségesek és feltárjuk a lehetőségeket. A magyarországi Igazgyöngy Alapítvány már kísérletezik kézműves tevékenységekkel, kertészettel, fűtőanyagok gyártásával. Néhány esetben otthonról végezhető munkákat ajánlanak, hogy megkönnyítsék a családi élettel való összehangolódást.

Ezek a munkakörök jövedelemkiegészítésként indulnak, átmenetként hosszú távú munka felé. A fizetés eleinte kisebb összeg csak, amelyet tömbösítve kapnak meg, hogy az egyenlőtlenség érzését elkerüljük.

De a tisztességes munkahelyek teremtéséhez a folyamat jogi háttérét is ismerni kell. Ugyanakkor a gyerekek is láthatják, milyen előnyei vannak annak, ha az ember "dolgozik". Egy más életformát mutatunk nekik.

Ugyanakkor fontos, hogy ne sértsük más környékbeliek érdekeit.

Az ülés végén Rodica, aki Romániából érkezett, azt mondta: "Nem elég, ha munkahelyeket teremtünk a szegényeknek. Az is fontos, hogy a folyamatban is részt vegyenek."

Milyen hatása lehet mindennek?

A befogadó oktatás workshop során nyilvánvalóvá vált, hogy a gyerekeknek nyújtott érdekes foglalkozások az egész családra hatással vannak, sőt, az őket körülvevő közösségre és a kerületre is. A társadalmat befolyásoljuk vele.

Ha meg akarjuk törni az előítéletek és diszkrimináció ördögi körét, elsődleges célunk, hogy kapcsolatot hozzunk létre a kerület lakói és a társadalom között.

Be kell vonnunk "kívülállókat" a kezdeményezésekbe, hogy aztán ők felívhassák a figyelmet a problémára a saját környezetükben.

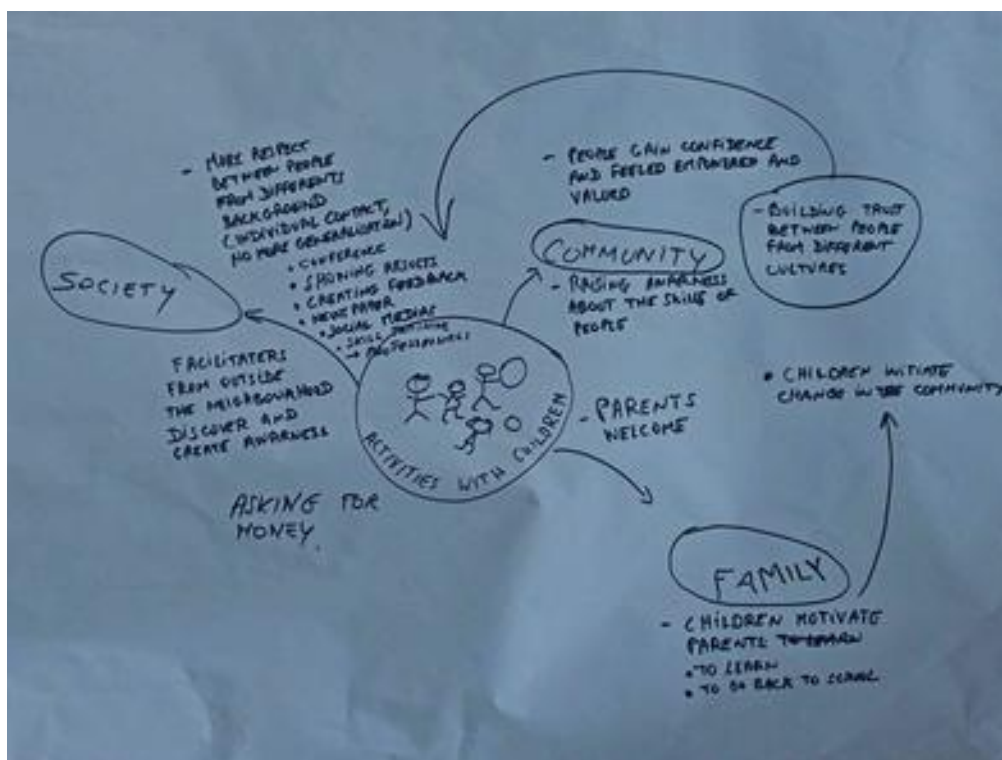
Így növekedhet a tisztelet különböző háttérrel rendelkező emberek között. Személyes kapcsolat és ismeretek segítenek az általánosítás, és így az előítélet és a diszkrimináció kiküszöbölésében.

Az is fontos cél, hogy a közösség különböző kulturális háttérrel rendelkező tagjai közötti találkozásokat segítsük. Ez segíteni fogja a belső békét.

Ezeket a törekvéseket fenntarthatóvá kell tennünk. A résztvevők megegyeztek, hogy ennek érdekében jelen kell lenni az újságokban és közösségi médián, be kell mutatni az eredményeinket, feedbacket kell adnunk, és (szakmai) konferenciákat szerveznünk a kerületen kívül, ahol dolgozunk. Nem utolsósorban pedig pályázatokban ismertethetjük a munkánkat, és a klienseink előtt álló kihívásokat.

A bemutatott inkluzív nevelési módszerek mindegyike nagyon tanulságos, és lehetőséget kínálnak rá, hogy javítsuk az állami szakpolitikákat, elsősorban képzéseken keresztül. Akár mindegyik módszer alkalmazható lenne minden államban, amely képviseltette magát.

Így megváltoztathatnánk a szegénység rétegeiről, a benne élők küzdelmeiről és kitartásáról kialakult elképzeléseket.

Mi volt a résztvevők számára legfontosabb?

A workshop végén a résztvevők megosztották egymással a számukra legfontosabb tanulságokat és visszajelzést adtak a folyamatról.

„Örülök, hogy nem felejtettek el minket, és fontos számomra, hogy mind itt vagytok, dolgotok értünk és hogy a gyerekeknek van remény.” Andreea

„Azt tanultuk, hogy különböző emberek között is lehetséges egyetértés.” Marika és Dorottya

„Sok jó módszert hallottunk a gyerekek készségeinek és viselkedésének fejlesztésére, illetve az emberek és a lakóhelyük pozitív tulajdonságainak kiemeléséhez a stigmatizáció és diszkrimináció elleni küzdelemben.” Bert

„A szülőkkel és a közösséggel való párbeszédhez hasznos módszereket osztottunk meg egymással.” Ani

„Nagyon tetszett az a gondolat, hogy a szülőkkel együtt kell dolgozni, és feltárni az ő képességeiket,

készségeiket, és azokon alapuló workshopokat kell tartani.” Genika

„Nekem a legizgalmasabb a munkahelyteremtés gondolata volt nehéz helyzetben lévőknek.” Ionut

„Szerintem szervezési szempontból hatalmas siker volt. Nem csak arra adott lehetőséget, hogy különböző háttérből érkező résztvevők anyagot hozzanak és megosszák a sikertörténeteiket, hanem teret adott a kritikus együttgondolkodásnak is egymás munkáját illetően. Az ilyen workshopok egyik hatalmas előnye, hogy olyan emberek javaslataival fejleszthetjük az eszköztárunkat, akiknek ritkán hallani a hangját.” Dimitar

Sokan elhatározták, hogy gyakorlatba is átültetik a workshopon hallottakat. Néhányan már hozzá is kezdtek!

„Számomra az egyik legérdekesebb ötlet a szülőkkel való munka volt: a szülők, mint hasonló érdeklődésű emberek, mint ismeretek forrása a gyerekeknek. Ezen szeretnék dolgozni. Megvitattuk

már (a kollégáimmal), és dolgozunk rajta. Arról is beszéltünk, hogyan javíthatnánk a felnőttek olvasás/írás készségeit.” Irina

„El akarjuk mélyíteni a tudásunkat a szülőkkel való munkában. A workshop óta önkéntesként bevontunk szülőket az általunk szervezett eseményeken, és mélyebben vizsgáljuk, milyen tudásuk van.” Albena és Anna

Egyéb ötletek :

„Fontosnak tartom, hogy újabb workshopot tartsunk, ezúttal egy nyitott alkalmat, több külföldi előadóval, bolgár tanárok számára.” Ani

„A workshopon tanultak egyike, amit nagyon szeretnék a jövőben alkalmazni, az hogy gyakran adjunk alkalmat a gyerekeknek, hogy számukra fontos ügyekről beszéljenek. Hosszú távon ez lehet az első lépcsőfok a szülők és tanárok közti párbeszéd újraindításáért. Lehetőleg az iskolán kívüli, semleges közegben szervezhetnénk ezt, ahol mindenki nyugodtan kifejezheti a gondolatait és sérelmeit. Középtávon így nem csak hidat építhetnénk tanárok és szülők között, hanem a helyi közösség erősségeit és potenciálját is hasznosíthatnánk.” Dimitar

„Fontos, hogy megosszuk egymással a szükségleteinket, megismerjük egymás törekvéseit, a közösségek képességeit és a „szükséget szenvedő családokat”. Ezt aztán meg kell ismertetni intézményekkel, iskolákkal, egészségügyi dolgozókkal és másokkal, akik segíthetnek.” Marjorie

Néhányan október 17-ét, a Szegénység elleni küzdelem világnapját is felhasználják a gyerekekkel való munkában :

„Egy teljes hétig október 17-ével kapcsolatos foglalkozásokat tartottunk. Megbeszéltük a gyerekekkel, milyennek tartják az ideális iskolát, hogyan szeretnék javítani a helyzeten. Ők megosztották velünk az oktatási rendszerben tapasztalt nehézségeket, küzdelmeket. Azért koncentráltunk erre a területre, mert ebben az életkorban az oktatás a legjobb kiút a szegénységből.” Gordana és Anna

Néhány résztvevő cikket írt vagy prezentációt készített a tapasztalatairól. Ez nagy segítség volt, köszönet érte.

Az utolsó szót Dimitarnak adjuk, aki elegánsan megfogalmazta sok résztvevő érzéseit :

„Mikor kételkedünk, mikor nem látjuk a fényt az alagút végén, mert túl sok problémával küzdenek a klienseink, az ehhez hasonló fórumok adnak rálátást arra, hogy nem vagyunk egyedül a küzdelemben. Hogy vannak mások is, akik ugyanezekkel a kétségekkel és nehézségekkel küzdenek. És hogy végül is mindannyian tanulhatunk az ehhez hasonló élményekből és ötletekből.”

Ez a workshop pontosan ezt tűzte ki célul: módszerek akartunk megosztani, jó gyakorlatokkal, illetve hogy mindenki megtapasztalja, hogy nincs egyedül a problémáival, hogy mások is támogatják a szegénység elleni munkát, különösen a MINDENKI számára szóló inkluzív oktatás területén.

Különböző területekről érkező résztvevők közös munkája mindig kihívások elé állít minket. Öt különböző nyelven kommunikáltunk. Köszönet a 12 önkéntes tolmácsnak, akik támogattak minket a workshopon. A fotókat köszönjük Maria Dachevának, Emanuela Artalénak és Dessislava Todorovának, a rajzokat Hélène Perdereau-nak. A workshop és az előkészítő munkálatok nem valósulhattak volna meg a Foundation Give Eur-Hope és a bulgáriai francia nagykövetség anyagi segítségével nélkül. Hálas köszönetünk a Foundation Plovdiv 2019-nek, amely nagylelkűen helyszínt biztosított a háromnapos workshopnak, és amely rendszeresen támogatja a stolipinovói mobil iskolát.

Melléklet : A sztolipinovói munka

«Inkluzív oktatás MINDENKINEK: Tapszlatcseré a leghátrányosabb helyzetűek megszólításában»

Genika Bajcseva,
Dimitar Pancsev,
Véronique és Benoit Reboul-Salze

Immár négy éve dolgozunk Plovdiv Sztolipinová negyedében: többek között találkozókat szervezünk, ahol fiatalok énekben fejezhetik ki magukat vagy interjút készíthetnek egyes közösségek tagjaival, hogy jobban megértsék az életüket, illetve a “sztolipinovói mobiliskola” kezdeményezésén keresztül, amely a kerület egy bizonyos részén biztosít kapcsolatot az ott élő gyerekekkel és szüleikkel.

A szeptemberi nemzetközi workshop során az évek óta velünk dolgozó szülők egy részének szeretnénk lehetővé tenni, hogy hangot adjanak véleményüknek az oktatás témakörét illetően. Meghívtuk két kerületi iskola néhány tanárát is. Az oktatás és iskolai nevelés nagyon érzékeny témák. Biztosak vagyunk benne, hogy mindenkinek sok mondanivalója lesz.

Meghallgattuk őket és sokat tanultunk a mindenkiben élő, oktatással kapcsolatos remények és a valóság közti szakadékról.

A valóság:

“Talán a tanárokkal van a gond. Talán az iskolával. Nem tudom. Persze talán a gettó a valódi nagy probléma.” (Egy tanár)

1. Mindenki azt szeretné, ha a gyerekek tanulnának

- “Azt akarjuk, hogy a gyerekek tanuljanak. Mindegy milyen szakmát, az a fontos, hogy tanuljanak..” (Egy apa)
- “Szeretném, ha a gyerekeim szakmunkásképzőbe járnának és igazi szakmájuk lenne.” (Egy apa)
- “A gyerekek kizárólag a jogszi miatt járnak iskolába. Ahhoz el kell végezni a nyolc általánost.” (Egy apa)
- “Az iskolában kéne megtanulniuk bolgárul.” (Egy anya)

- “Nagyon fontos, hogy már kisgyerekkortól tanuljunk. Nagyon fontos korán megtanulni bolgárul.” (Egy fiatalember)
- “Nagyon sok gyereknek vannak álmai, sokan szeretnék továbbtanulni. Minden gyerek más megközelítést kíván.” (Egy tanár)

2. Régen jobb volt az oktatási rendszer

- “Én csak a harmadik osztályt jártam ki, egy kerületen kívüli iskolában. A kisebbik fiam most negyedikes. De nem tud olvasni, sem írni. Még bolgárul sem beszél jól! Akkor mit tanul? Mihez kezd majd később? Én csak három osztályt jártam ki, de többet tudok nála. Három nyelvet beszélek: törökül, bolgárul és németül!” (Egy anya)
- “A mai negyedikesek tudása nagyon más. Akkoriban nagyon szigorú volt az iskola... Az egyik lányom kijárta a hetediket. Vég bizonyítványt fog kapni az iskolában. De írni még most sem tud.” (Egy apa)

3. Az iskolák túlságosan szegregáltak

- “A gyerekek szempontjából szintén nagyon fontos, hogy manapság elszigetelten élnek a saját közösségükben. Nem találkoznak bolgár gyerekekkel, nem tudnak bolgárul beszélgetni velük. Azelőtt ez nem így volt, és ezért van, hogy ez a generáció folyékonyabban beszél bolgárul, mint a mai gyerekek... A sztolipinovói gyerekek számára nagyon káros, hogy az iskolákban elkülönítik a roma és a bolgár gyerekeket.” (Egy apa)
- “Van néhány bolgár az iskolában. Nem olyan sok, öt vagy hat osztályonként. Ők is a kerületben élnek.” (Egy anya)
- “Mikor néhány hónapra Németországba mentek, a gyerekek kénytelenek németül beszélni. Mert különben senki nem érti meg őket. Úgyhogy néhány hónap alatt megtanulnak németül. Ha az iskolában is lenne pár gyerek Sztolipinovóból és pár más városrészből, kénytelenek lennének egymással beszélgetni, és meg is tanulnának bolgárul... Az integrációnak úgy kéne működnie, hogy minden gyereknek ide kéne jönnie tanulni Sztolipinovába. (Egy apa)

4. A tanárok és szülők egymást hibáztatják

- *“A nagyobb fiaim nem tanulnak az iskolában. Az egyik negyedikes, és nem ismeri a betűket. Egyszer sem beszéltem még a tanárokkal. Úgyse lenne értelme. Biztos, hogy azt mondanák: a gyerek hibája, ha nem tanul. Akkor meg mi értelme beszélni velük?”* (Egy apa)
- *“De a szülőknek nem fontos a tanulás, pedig már két mediátort is alkalmaztunk a helyi közösségből. Ők is szülők, és önkéntesként dolgoznak.”* (Igazgató)
- *“A szülők nem segítenek a gyerekeknek nyelvet tanulni. Nem erőltetik meg magukat, nem segítenek a házi feladatban.”* (Igazgató)
- *“Beszéltem a tanárokkal, azt mondták, az egész a szülők hibája.”* (Egy anya)

5. Az informális oktatás-nevelés jó hatással van a gyerekekre

- Az osztályteremben
 - *“Érdekesnek, kreatívnaak kell lenni. Nagyon nehéz fenntartani az érdeklődésüket tíz-tizenöt percnél tovább, minden órának másnak kell lennie, és innovatív oktatási technikákat is alkalmazok...”* (Egy tanár)
 - *Szív, lélek, energia, folyamatosan új dolgok után kutatni, érdekes módszerek és gyakorlatok, a munkát könnyebbé, hatékonyabbá tevő ötletek. Alkalmazkodóképesség, vagyis meg kell látnunk, mit próbálnak mondani nekünk, akár nonverbálisan is, meg kell találni velük a hangot, az ő látásmódjukkal kell nekik megmutatni dolgokat, úgymond előre megrágni nekik az élményt, hogy aztán gyönyörű dolgokat kreálhassanak belőlük. Úgyhogy minden, aminek segítségével hallhatják, megérintheetik, csinálhaták, érezhetik, kimondhatják – mindez működik. Én bármilyen módszert alkalmazok.* (Egy tanár)
- Az iskolán kívül, tanárokkal
 - *“Van egy focicsapatom, és egyszer a hegyekbe mentünk kirándulni. Az összes gyerek, mind a húsz, rosszul lett a buszban. Itt élnek, itt is maradnak, nem jutnak el sehová. Ez két éve volt, és még mindig naponta szóba kerül az a kirándulás. Minden változás kalandszámba megy.”* (Egy tanár)

○ *A tanulás nem az órákon történik, hanem különféle események megszervezésekor és a részvéte során. De ez nem könnyű, mert a szülőknek korlátaik vannak.* (Egy tanár)

- A kerületben tartott foglalkozások motiválják a gyerekeket az iskolában is
 - *“A gyerekekkel azt kell csinálni, hogy játszunk velük, különböző dolgokat csinálunk. Még ha csak egyszerű dolgokat is, akkor is egyfajta struktúrát, fegyelmet tanít nekik. Látjuk, hogy a mi gyerekeink fejlődnek.”* (Egy anya)
 - *“Fontos megtanítani a gyerekeknek, hogyan viselkedjenek az iskolában, vagy ha majd ha felnőnek. Amíg még gyerekek, könnyen tanulnak.”* (Egy fiatalember)

Sajnos rengeteg kihívással, nehézséggel néz szembe minden szereplő

1. Ott van a méltóság kérdése

- *“Ahhoz, hogy a gyerekeink, unokáink iskolába járhassanak, először is rendelkezniük kell az alapfelszereléssel. Ha nincs cipőjük, ruháik, füzeteik, nem tudnak részt venni semmiben.”* (Nagyszülők)
- *“El kell mondanunk, hogy nagyon nehéz életünk van. Mindent megteszünk, hogy jó életet biztosítsunk a gyerekeinknek. De az sem elég. Kimerültek vagyunk.”* (Anyák)
- *“Ha tanárokkal beszélek, mindig elmondják, hogy ha a gyerekek nem járnak iskolába, el fogjuk veszíteni a segélyeket. De ha elveszítjük azt a pénzt, még kevésbé tudjuk őket iskolába küldeni.”* (Egy anya)

2. Túl kevés állami segítség

- *“Az állami családi pótlék, amit a gyerekek felnevelésére kapunk, nem elég, hogy iskolába küldjük őket. 35-45 leva egy hónapban semmi. Több támogatásra van szükség.”* (Anyák)
- *“A politikusok mindig megtagadnak minket. Mi romák, törökök, cigányok – minket senki sem véd meg.”* (Egy apa)

Rengeteg a kérdés a témában

1. Miért fontos iskolába járni?

- *“Azt akarom, hogy minden gyerekem tanuljon, hogy ne kelljen a sárban élniük, mint most.”* (Egy apa)
- *“Ha tanul az ember, nem lesz analfabéta, nem lesz illegális a státusza. Ha tanult vagy, nehezebben csapnak be.”* (Egy apa)
- *“Mindegy, mennyit tanultak, senki nem alkalmazza őket. Ha megmondják, hogy Szotolipinovóban élnek, esélyük sem lesz munkát találni. A legtöbb bolgár senkit se vesz fel Szotolipinovóból.”* (Egy apa)

2. Iskolába járnak – és mit tanulnak?

- *“A gyerekeim nem az iskolában tanulnak. Szeretném, ha fordírázók lennének. Ha valamilyen szakmát tanulnának.”* (Egy anya)
- *“Próbáljuk bolgáruul tanítani őket. Ötödikben sokszor nem vagy csak nagyon kicsit beszélnek a nyelvet. A kreatív tárgyak, a sport és a számítógép segít.”* (Egy tanár)
- *“Tudok autót szerelni, akkor is, ha nem iskolában tanultam. Ha lenne képesítesem, én lehetnék a környék autószerelője.”* (Egy apa)
- *“A gyerekek egyik problémája egyfajta általános műveltség hiánya. Úgy értem, bizonyos tárgyakkal még a saját anyanyelvükön sem ismerik a nevét. Ez kicsit javult nálam (az osztályban).”* (Egy tanár)
- *“Taníthatnának az iskolában a bolgár zenéről meg szokásokról, nem csak a Bairamot. Mert azt ismerjük erre felé.”* (Egy anya)

3. Hatalmas nehézségek az iskola és szülők közti kommunikációban

- *“Nincs kapcsolatunk a tanárokkal, nem tudjuk, mi történik a gyerekekkel, hogy tanulnak-e valamit. Nem járunk szülőire.”* (Egy anya)
- *“Van kommunikáció az iskolával, de nehezen megy. A nevelésben szükség van az iskolára, de a gyerek és a szülő bevonására is. Ha változást akarunk, be kell vonni a szülőket, akiknek el kell kísérni a gyerekeket, és be kell menniük, ha az iskola hívja őket.”* (Anyák)
- *“Nem akarok szülőire menni. Unalmas, értelmetlen. Az egyik probléma a bolgár kommunikáció. A tanárok ugyanazt mondják minden alkalommal – hogy beszéljek bolgáruul a gyerekekkel. Mire hazaérünk, a felét elfelejtjük annak, ami elhangzott.”* (Egy anya)

- *“Az iskola a gyerekeknek van, nekünk ott nincs helyünk. Az iskola senkié, csak a gyerekéké.”* (Egy apa)
- *“Nagyon nehéz elkapni a szülőket. Néha meg is mondják: az iskolában te vagy a gyerekek apja.”* (Egy tanár)
- *“Ha az emberek cigányt látnak, csak a rossz dolgokat látják. Most megpróbáljuk a jót látni.”* (Egy tanár)

4. A szülők azonban praktikus tudást adnak a gyerekeknek

- *“Megtanítottam az unokámat, hogy tartson fenn egy boltot, hogy vezesse a háztartást. Most már egyedül is tudja.”* (Egy anya)
- *“Az élet nehéz. Nekem minden gyerekem tud kötni. Megtanítottam őket. Én is kötök, és télen pénzt keresek a munkámmal. A lányomat manikűrözni, haját festeni és fésülni is megtanítottam... de a fiaimat és a férjemet is.”* (Egy anya)

5. Biztonság

- *“Az unokánk három éve, tizenegy évesen hagyta ott az iskolát. Zaklatták. Senki nem védte meg. Nem tehettem mást. Vártam, hogy majd a tanárok eljönnek hozzánk, hogy megbeszéljük, mit kéne csinálni. Semmi. Senki nem jött.”* (Egy anya)
- *“A Naiden Gerov iskolában bevezettek egy biztonsági rendszert, csak belépőkártyával lehet bemenni, senki nem mehet be az utcáról. Biztonságosabb. Meg kell védeni a lányokat... Például a lányom félt egy fiútól, aki zaklatta, csúfolta, mert a lányom tetszett neki. Nem akart már iskolába járni. Most megint jár. De soha nem megy egyedül és nem jön haza egyedül.”* (Egy anya)

Ötletek, eszközök jövőbeni problémákhoz

A mediátor szerepei

- *“Egyetlen tanár se tagja a közösségünknek, egyáltalán nincs iskolai mediátor. Nagyon hasznos lenne, mert a legtöbb gyerek egyáltalán nem beszél bolgáruul.”* (Egy apa)

Visszajelzés a szülőknek, más hozzáállás az óvodában

- *“A legkisebb fiam Pencso Szlavejkovba jár óvodába. Az óvónők azt mondják, jól fejlődik. Remélem, befejezi a 12 osztályt a szakmunkásképzőben.”* (Egy apa)

Jó gyakorlatok alkalmazása: innovatív oktatási módszerek az osztályteremben és azon kívül

- *“Kiscsoportos foglalkozásokat tartunk, ahol kísérletezünk... A legfontosabb eredmény érzelmi jellegű, mert visszahozza hozzád a gyereket (visszatérnek az iskolába). A csoportba járó gyerekek nagyon expresszívek. Az intuícióra hagyatkozva választok módszert. Például használhatunk menüket hogy rávegyük őket, hogy tanuljanak. Vagy informális eszközöket, mint a laptop, az internet, az okostelefon.”* (Egy tanár)
- *“Számomra minden fontos, amit a gyerekek megtanulnak, például a gyakorlati készségek a műhelyben.”* (Egy apa)
- *“Kétnyelvűek számára stresszforrás, ha nem használhatják az anyanyelvüket. Párhuzamosan kellene tanítanunk (mindkét nyelven), bár egypár kollégám nem szereti ezt a megközelítést.”* (Egy tanár)
- *“Vannak jó tanárok is. A tizennégy éves fiamnak volt egy jó tanárja. Benéz hozzánk szinte minden nap, mikor a fiam nincs a suliban.”* (Egy apa)

A leszakadók elérése

- *“Két éve vannak csoportok, amik megpróbálják elérni azokat a gyerekeket, akik kimaradnak az iskolából. A tanárok megpróbálják újra bevonni őket. Igyekeznek visszavinni őket az iskolába.”* (Egy apa)
- *Az utcai műhelymunkáról: “De miért jöttök folyton? A gyerekek néha nem viselkednek jól, de ti mindig visszajöttök hozzánk... Senki nem csinálja ezt – a tanárok soha nem jönnek ise.”* (Egy kislány)
- *“Ti máshogy csináljátok, mint a tanárok. Ezért a gyerekek nem lógnak meg a műhelyből. Az olvasás a legfontosabb, és a tanulás. Kiabálnak, mert nem beszélnek bolgáruul és máshogy meg nehezen értetik meg magukat. Nehéz ekkora csoporttal dolgozni, de a műhelyben tanulnak valamit amit nem felejtenek el.”* (Egy anya)

2019. augusztus 10.

DISCOVERED SPACES
ОТКРИТИ ПРОСТРАНСТВА

Az ATD Fourth World Alapítványról

Az ATD Fourth World (All Together in Dignity – avagy Közösen, méltósággal) alapítvány a világszerte extrém szegénységben élő, és ezért stigmatizált, segítség nélkül küszködő emberekkel vállalt szolidaritási mozgalom. Különböző háttérű, de hasonlóan gondolkodó embereket hoz össze. Ha mindannyian méltósággal akarunk élni, minden egyes emberre figyelnünk kell.

Az alapítvány 2015 óta működik Bulgáriában. Keresi a kapcsolatot olyan szervezetekkel, csoportokkal és magánszemélyekkel, akik a szegénység ellen küzdenek, és igyekeznek közös cselekvési platformot létrehozni. Sokak kívánságának megfelelően olyan közös tereket is igyekszünk kialakítani, amelyekben egymást erősíthetjük a munkánk iránti elköteleződésben. Több magánszeméllyel és csoporttal is kapcsolatban állunk Bulgáriában, Magyarországon, Észak-Macedóniában, Romániában és Szerbiában.

Az ATD elkötelezett amellett, hogy „senkit ne hagyjon magára”, a Fenntartható Fejlődés Alapelveinek szellemében. Felkeressük a legnehezebb körülmények között élőket és aktív részvételre biztatjuk őket, elsősorban azokat, akik „a leginkább le vannak maradva”.

Contact for South-East Europe :

benoit.reboulzalze@atd-fourthworld.org

+359 876 718 983

www.atd-fourthworld.org

veronique.reboulzalze@atd-fourthworld.org

+359 878 189 254

www.overcomingpoverty.org

© ATD Fourth World 2020